

PROGRAMMATORISCHE FEDERALE OVERHEIDSDIENST
WETENSCHAPSBELEID

MILD

“MONITOR INTEGRAAL LOKAAL DRUGBELEID”

SAMENVATTING

Coördinator:

Prof. Dr. B. De Ruyver (UGent, IRCP)

Promotoren:

**Prof. Dr. P. Ponsaers (UGent, SVA)
Prof. Dr. A. Lemaître (ULg)
Prof. Dr. C. Maquet (ULg)**

Onderzoekers:

**A. Bucquoye (UGent)
T. Surmont (UGent)
C. Simaÿs (ULg)**

Universiteit Gent
Faculteit Rechtsgeleerdheid
Vakgroep Strafrecht en Criminologie
Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP)
Onderzoeksgroep Sociale Veiligheidsanalyse (SVA)

Université de Liège
Faculté de Droit
Service de Criminologie
Institut des sciences humaines et sociales
Sociologie du contrôle social

Inhoudstafel

1. INLEIDING	3
2. METHODOLOGIE	3
3. DE MONITOR	4
4. BEVINDINGEN	4
5. BESLUIT	6

1. INLEIDING

De huidige studie, “*Monitor Integraal (Lokaal) Drugbeleid*”, in opdracht van Federaal Wetenschapsbeleid, kadert binnen het Onderzoekprogramma ter ondersteuning van de Beleidsnota van de Federale Regering in verband met de drugproblematiek.¹

Dit onderzoek is het derde deel van een geïntegreerd project en bouwt verder op eerder onderzoek van de onderzoeksgroepen onder leiding van de professoren De Ruyver, Ponsaers en Decorte rond het fenomeen drugoverlast.² Uit dit onderzoek, bleek een hiaat te bestaan wat betreft de detectie van overlast in het algemeen, en drugoverlast in het bijzonder. Vanuit deze vaststellingen werd in een tweede onderzoek, het Metan-onderzoek,³ geopteerd om een instrumentarium te ontwikkelen om aan deze tekortkoming tegemoet te komen, de zogenaamde Monitor Integraal Lokaal Drugbeleid. De bedoeling van een dergelijke monitor is signalen te ontvangen waarmee de lokale overheid een beleid kan bijsturen of een project kan ontwikkelen om op die manier de maatschappelijke overlast van het drugfenomeen te beperken.

De doelstelling van het onderzoek, “*Monitor Integraal (Lokaal) Drugbeleid*”, is het verfijnen, concreet toepassen in de pilootsteden en uitwerken naar een algemeen toepasbaar instrument voor alle Belgische steden en gemeenten van de Monitor Integraal Lokaal Drugbeleid.

2. METHODOLOGIE

De methodologische basis voor de Monitor is de methodiek van *Rapid Situation Assessment (RSA)*. Dit is een onderzoeksmethode waarbij verschillende kwantitatieve en kwalitatieve methoden en technieken worden gecombineerd om gegevens te verzamelen. Het gaat zowel om primaire gegevens (verkregen door middel van interviews, focusgroepen... met sleutelfiguren of met druggebruikers) als om secundaire gegevens (afkomstig uit bestaande registraties en statistieken).⁴ Deze methode is zeer geschikt om op een snelle manier informatie te verzamelen die aan de basis van monitoring ligt.⁵

De RSA wordt toegepast om zicht te krijgen op de *aard, de omvang en de trends* van een sociaal of een gezondheidsprobleem (zoals het drugmisbruik) enerzijds, en op de *antwoorden* die op deze problemen vanuit bestaande structuren en diensten worden geformuleerd anderzijds.⁶

¹ Beleidsnota van de Federale Regering in verband met de drugproblematiek, 19 januari 2001.

² DECORTE, T., DE RUYVER, B., PONSAERS, P., BODEIN, M., LACROIX, A.C., LAUWERS, S. EN TUTELEERS, P., *Drugs en Overlast. Studie van het fenomeen, de beheersing en de effecten van druggerelateerde overlast en dit vanuit verschillende invalshoeken*, Gent, Academia Press, 2004, 335 p

³ PONSAERS, P., DE RUYVER, B., LEMAÎTRE, A., MACQUET, C., PIETERS, T., VAEREWYCK, W., FINCOEUR, B. en VANDER LAENEN, F., *Drugoverlast in de lokale context van acht Vlaamse en Waalse gemeenten*, Brussel, POD Wetenschapsbeleid, 2004, 143 p. Het volledige onderzoeksrapport kan geraadpleegd worden op de website van het Federaal Wetenschapsbeleid, URL: www.belspo.be/belspo/fedra/prog.asp?l=nl&COD=DR

⁴ United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention – UNODCCP, *Drug Abuse Rapid Assessments and Responses – Guidelines*. Vienna: UNODCCP, 1999, 1.

⁵ FITCH, C., RHODES, T., HOPE V., STIMSON, G.V. en RENTON, A., The role of rapid assessments methods in drug use epidemiology. In: United Nations Office on Drugs and Crime, *Bulletin on Narcotics – The science of drug abuse epidemiology*, New York, United Nations, 2002, Volume LIV, Nos 1 and 2, 61 en 66.

⁶ United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention – UNODCCP, *o.c.*

De RSA kan gesitueerd worden binnen een ruimere methodologie, met name de *Rapid Assessment and Response (RAR)*. De RAR is naast een methodiek om inzicht te verwerven in bepaalde problemen en de bestaande antwoorden erop (zoals bij de RSA), tevens een methodiek om *zelf* voorstellen uit te werken met betrekking tot de aanpak van de problemen.⁷

3. DE MONITOR

De Monitor Integraal Lokaal Drugbeleid bestaat uit drie delen: een stakeholderbevraging, de fenomeenindicatoren en de structurele indicatoren.

Het *eerste deel* van de Monitor bestaat uit het verzamelen van kwalitatieve gegevens rond het drug(overlast)fenomeen. Deze gegevens worden systematisch verzameld via een vragenlijst die wordt voorgelegd aan actoren die nauw betrokken zijn bij het fenomeen. Deze stakeholders of sleutelfiguren hebben via hun werk, hun positie of vanuit persoonlijke ervaringen actuele kennis over het drugfenomeen. De doelstelling van deze bevraging is een periodiek overzicht te krijgen van tendensen in de evolutie van de drug(overlast)fenomenen. De gebruikte vragenlijst streeft complementariteit met bestaande registratiesystemen na. Met andere woorden, de vragen zijn gericht op die gegevens die niet terug te vinden zijn in bestaande registraties. Om een snelle en eenvoudige verwerking van de vragenlijsten mogelijk te maken wordt zoveel mogelijk met gesloten vragen gewerkt en wordt het aantal vragen beperkt. De vragen die in de vragenlijst opgenomen zijn, zijn onder te brengen onder vier thema's: 'druggebruik',⁸ 'profiel van druggebruikers',⁹ 'gevolgen van het drugfenomeen'¹⁰ en 'acties t.a.v. het drugfenomeen'.¹¹

In het *tweede deel* van de Monitor worden statistische gegevens en cijfers uit registraties verzameld. De fenomeenindicatoren zijn een contextualisering van het eerste deel van de Monitor en kunnen een beeld geven van de evoluties en veranderingen in de aard en de omvang van het drugfenomeen. De fenomeenindicatoren worden ingedeeld in vier modules: algemeen welzijns- en gezondheidswerk, preventie, hulpverlening en veiligheid. In elk van deze modules worden de cijfers, afkomstig uit de registratie en statistische gegevens die binnen de module aanwezig zijn verzameld.

Het *derde deel* van de Monitor begeeft zich op het lokale beleidsniveau. De structurele indicatoren hebben betrekking op de noodzakelijke randvoorwaarden voor een geïntegreerd drugbeleid. In dit deel van de Monitor zijn een drietal modules te onderscheiden: de module coördinatie, de module 'overleg' en de module 'samenwerking'. Deze gegevens worden

⁷ STIMSON, G.V., FITCH, C. en RHODES, T. (eds.), *The Rapid Assessment and Response Guide on Injecting Drug Use (IDU-RAR)*, Geneva, World Health Organization – Substance Abuse Department, 1998, 7; DE JONG, W. en BOUCHIER, T., Van onderzoek naar interventies: Rapid Assessment and Response in het lokale drugbeleid. *Kwalon 14*, 2000, jrg. 5, nr. 2, 24-29; RHODES, T., FITCH, C., STIMSON, G.V. en KUMAR, M.S., Rapid assessment in the drug field. *International Journal of Drug Policy*, 11, 2000, 1-11.

⁸ De vragen rond het thema **druggebruik** hebben betrekking op: (1) Druggebruik in het algemeen, (2) (niet-) problematisch druggebruik en (3) poly-druggebruik.

⁹ De vragen rond het thema **profiel van druggebruikers** hebben betrekking op: (4) socio-demografische kenmerken en (5) evoluties in het profiel.

¹⁰ De vragen rond het thema **gevolgen van het drugfenomeen** hebben betrekking op: (6) gevolgen voor volksgezondheid, (7) openbare orde overlast en (8) criminele overlast.

¹¹ De vragen rond het thema **acties t.a.v. het drugfenomeen** hebben betrekking op: (9) preventieve acties, (10) hulpverlenende acties, (11) politionele/justitiële acties en (12) samenwerking en overlegacties.

verzameld aan de hand van een interview met de drug(preventie)coördinator of een gelijkwaardige sleutelfiguur.

4. BEVINDINGEN

Om de Monitor uit te werken, verfijnen en de mogelijkheden voor toepassing op lokaal niveau te optimaliseren, werd deze afgenomen in vier pilootsteden: in Vlaanderen waren dit Gent en Oostende, in Wallonië Charleroi en Luik. Op basis van twee afnames van de Monitor in deze pilootsteden werd zowel een inhoudelijke als een procesevaluatie uitgevoerd. De resultaten van deze evaluatie hebben geleid tot het formuleren van noodzakelijke randvoorwaarden om de toepassing van de Monitor op lokaal niveau zo vlot mogelijk te laten verlopen. Hierna geven we een kort overzicht van deze randvoorwaarden.

- Vanuit het bovenlokale niveau dient een financiële vergoeding te worden voorzien, om ervoor te zorgen dat de Monitor op een kwalitatieve manier wordt toegepast. Het is aangewezen dat het VSP de verantwoordelijkheid opneemt voor de financiële coördinatie van de MILD.
- De steden en gemeenten die de Monitor Integraal Lokaal Drugbeleid willen toepassen moeten een MILD-coördinator aanstellen die instaat voor de integrale afname van de Monitor. Een belangrijke voorwaarde voor de MILD-coördinator is dat hij of zij al beschikt over een netwerk binnen de sectoren die deelnemen aan de afname van de Monitor, zodat de coördinator het nut van de Monitor bij alle respondenten duidelijk kan maken.
- Het is noodzakelijk om per deelnemende sector een verantwoordelijke aan te stellen. Deze sectorverantwoordelijke zal in samenspraak met de MILD-coördinator de bedoeling en de meerwaarde van de stakeholderbevraging verduidelijken bij de leden van zijn sector om de draagkracht en de betrokkenheid binnen de eigen sector te vergroten.
- De MILD-coördinator moet in samenspraak met de lokale overheid en de sectorverantwoordelijken een planning opstellen (afbakenen gebied, tijdsinterval) voor de afname van de Monitor.
- Na de afname van de stakeholderbevraging wordt een focusgroep georganiseerd, die wordt gemodereerd door de MILD-coördinator en is samengesteld uit de sectorverantwoordelijke en alle sleutelfiguren. Tijdens deze focusgroep bespreken de aanwezigen de resultaten van de bevraging voor de verschillende sectoren.
- Om de bruikbaarheid van de verschillende registratiesystemen voor het lokale niveau te vergroten, zou op termijn minimaal de mogelijkheid moeten bestaan om de cijfergegevens tot op lokaal niveau te verfijnen.
- De verzameling van de fenomeenindicatoren dient continu te gebeuren. Deze gegevens worden gebundeld in een dossier, dat op het moment van de afname van de stakeholderbevraging de meest recente informatie uit de registratiesystemen bevat.
- De informatie voor het luik over de structurele indicatoren wordt verzameld via een interview met de lokale drugcoördinator of gelijkaardige sleutelfiguur. Ook deze informatie wordt bijgehouden in een dossier, zodat de evoluties op het structurele niveau duidelijk zichtbaar zijn.
- Op het eindoverleg tussen de MILD-coördinator en de sectorverantwoordelijken wordt het verslag van de focusgroep besproken, samen met de dossiers die de fenomeenindicatoren en de structurele indicatoren bevatten. Zo kunnen alle gegevens

gecontextualiseerd worden en kan duidelijk besproken worden wat nu precies mogelijke problemen zijn en hoe het (lokale) beleid hierop kan reageren.

- Op basis van het eindoverleg tussen de sectorverantwoordelijken en de MILD-coördinator maakt de MILD-coördinator een eindverslag MILD op, waarin de volledige resultaten en gesignaleerde problemen staan beschreven. het eindverslag wordt door de MILD-coördinator besproken met de lokale overheid en alle stakeholders.
- Een nationale toepassing van de Monitor in alle steden en gemeenten met een Veiligheids- en Preventiecontract is aangewezen omdat de afname van de Monitor een stimulans is voor een lokale communicatie en samenwerking, wat essentiële voorwaarden zijn wil men komen tot een integraal en multidisciplinair drugbeleid.

5. BESLUIT

Via de Monitor Integraal Lokaal Drugbeleid wordt het mogelijk om het tot op heden fragmentarisch beeld op het drugfenomeen te verfijnen, en dit zowel in de breedte – door het opnemen van nieuwe informatie afkomstig van de sleutelfiguren – als in de diepte – door gegevens afkomstig uit registratiegegevens te analyseren op lokaal niveau. Een dergelijk ruimer en scherper beeld rond het drugfenomeen biedt mogelijkheden voor de verdere professionalisering van een geïntegreerd lokaal drugbeleid. Met behulp van de Monitor Integraal Lokaal Drugbeleid krijgen we op lokaal niveau zicht op zaken en dit met betrokkenheid van alle partners. Het toepassen van de Monitor op lokaal niveau appelleert op samenwerking en dialoog tussen de verschillende actoren. De Monitor zorgt er dan ook voor dat de sectoren dichterbij elkaar worden gebracht om samen te streven naar een goede beheersing van het drugfenomeen.

Het volledige onderzoeksrapport kan geraadpleegd worden op <http://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?l=nl&COD=DR/22>